

Sterkte/zwakte-analyse van het Nederlandse bankwezen

Veranderingen in institutionele spelregels houden het bankwezen in hun greep. De wereldmarkt wordt geliberaliseerd en toetredingsbarrières verdwijnen. Door de openheid van de sector, het bestaan van clusters van met elkaar verweven ondernemingen en de breedte van het produktenpakket kan het Nederlandse bankwezen deze uitdaging aan. Voorwaarde is wel dat in de Nederlandse regelgeving gelijke concurrentievoorwaarden worden geschapen als in het buitenland.

DRS. J. DE LEEUW*

Zowel de nota *Economie met open grenzen*¹ als de SMO-studie *De economische kracht van Nederland*² spreken een redelijk tot zeer positief oordeel uit over de positie van de Nederlandse financiële sector. De goede positie van de financiële sector wordt genoemd als een van de factoren die bijdragen aan de economische kracht van Nederland.

Hoewel deze omschrijving een compliment betekent voor het tot op heden gevoerde beleid in de Nederlandse financiële sector, geldt uiteraard ook voor deze sector dat er sprake moet zijn van een continu proces van vernieuwing en strategische overwegingen. In dit artikel zal voor de Nederlandse bancaire sector – als onderdeel van de financiële sector – een analyse worden gemaakt van de sterke en zwakte kanten. Tevens zal worden geïnventariseerd welke strategische heroverwegingen noodzakelijk zijn in het licht van de grote veranderingen in Europa en de rest van de wereld.

Uitgangspositie

Een open sector

De Nederlandse bancaire sector wordt gekenmerkt door een zeer grote mate van openheid; de toetreding van nieuwe – buitenlandse – concurrenten is volledig vrij. Daarnaast geldt dat de laatste deviezenrestricties reeds in 1986 volledig zijn weggenomen. Ook het kapitaalverkeer is in Nederland sinds 1986 volledig geliberaliseerd. De EG-richtlijn gericht op de liberalisatie van het kapitaalverkeer³, welke voor de meeste EG-landen uiterlijk per 1 juli 1990 zou moeten zijn ingevoerd, heeft derhalve geen directe gevolgen gehad voor Nederland⁴.

Een andere belangrijke factor bij de grote vrijheid van vestiging in Nederland, is de wijze van toezicht door De Nederlandsche Bank. In het kader van een recente studie werd dit toezicht door een geïnterviewde bankier omschreven als: "efficiënt, degelijk, voldoende en noodzakelijk"⁵. De wijze waarop het bancaire toezicht in Nederland is geregeld, zal voor banken die overwegen zich hier te vestigen dan ook een positieve factor zijn.

De Nederlandse bancaire sector erkent de noodzaak van deze vrije vestiging; het versterkt de positie van Am-

sterdam – i.c. Nederland – als financieel centrum en daarvan profiteren alle banken in Nederland. Ook het actieplan van de Initiatiefgroep Amsterdam als Internationaal Financieel Centrum richt zich ondermeer op het aantrekken van buitenlandse kredietinstellingen⁶. Het belang van een netwerk van sectoren, één van de vier determinanten die Porter onderscheidt bij de vaststelling van het nationaal voordeel⁷, wordt hiermee onderkend.

De grote vrijheid voor buitenlandse banken om zich hier te vestigen is echter niet altijd wederkerig. De Nederlandse Bank heeft tot op heden geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot het stellen van een reciprociteitseis bij vestiging in Nederland. Art. 7 in de Wet toezicht kredietwezen (WTK) biedt hiertoe wel de mogelijkheid. Nederlandse banken hebben daardoor relatief weinig pressiemiddelen bij de vergunningaanvraag in het buitenland⁸.

Tabel 1 illustreert het open karakter van de bancaire sector. Ook het aantal nieuwe bankvestigingen geeft een indruk van de effecten van de vrije-toetredingsmogelijkheid

* De auteur is als adjunct-secretaris verbonden aan de Nederlandse Vereniging van Banken. Hij dankt de drs. P.J. Boomsma en de mr. J.R. Steinhauser voor hun waardevolle commentaar. Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven.

1. Nota *Economie met open grenzen*, ministerie van Economische Zaken, 1990, blz. 78.

2. D. Jacobs, P. Boekholt, W. Zegveld, *De economische kracht van Nederland*, SMO, 1990, blz. 75-76.

3. *Richtlijn van de Raad van 24 juni 1988 voor de uitvoering van artikel 67 van het Verdrag*, nr. 88/36/EEG.

4. Nederland wordt binnen de OESO – in casu het Committee on Capital Movements and Invisible Transactions – gerekend tot de selecte groep van vijf landen met een zeer liberaal regime voor het kapitaalverkeer. H.J. Blommestein, A.F. Tulp, *Naar een geliberaliseerd internationaal verkeer van kapitaal en diensten*, NIBE, november 1987, blz. 389-393.

5. NVB, *Europa 1992 en de Nederlandse bancaire sector*, Amsterdam, september 1990.

6. Initiatiefgroep Amsterdam als Internationaal Financieel Centrum, *Amsterdam: financial gateway to continental Europe*, maart 1989.

7. D. Jacobs, P. Boekholt en W. Zegveld, op.cit., blz. 75-76.

8. Bij een inventarisatie van handelsbelemmeringen voor de lopende GATT-onderhandelingen door zowel de Fédération Bancaire de la Commission Européenne als het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken, bleken voor Nederlandse banken vestigingsproblemen te bestaan in een aanzienlijk aantal landen.

en de aantrekkelijkheid van de Nederlandse financiële sector. In de eerste tien maanden van dit jaar zijn voor niet minder dan zeven buitenlandse banken vergunningen door DNB afgegeven. Dit betrof twee banken van binnen de EG, één Amerikaanse bank en vier Zuidoostatische banken.

Het Cecchini-rapport geeft aan dat de potentiële prijsdaling in de totale financiële sector en de bancaire sector als gevolg van de voltooiing van de interne markt 4 resp. 5% bedraagt⁹. Deze cijfers zijn in verhouding tot de overige EG-landen zeer laag. Dit geeft aan dat in Nederland de (prijs)concurrentie zeer groot is.

Institutionele wijzigingen

Bij een sterkte/zwakte-analyse van de Nederlandse bancaire sector is een goed inzicht in het institutionele kader waarbinnen de financiële sector opereert van groot belang. Het gaat hierbij om de huidige situatie en de voorgenomen veranderingen.

De belangrijkste wijziging in de Nederlandse situatie is de liberalisatie van het zogenaamde structuurbeleid per 1 januari 1990. Het structuurbeleid, voor de banksector vastgelegd in artikel 25 van de WTK, regelt de samenwerking tussen banken en verzekeraars. Eerst per 1 januari 1990 is ook in Nederland vergaande samenwerking tussen banken en verzekeraars toegestaan; de enige resterende restrictie is dat beide partijen niet mogen opgaan in één juridische entiteit. De achtergrond van deze restrictie is dat, in de visie van de toezichhoudende instanties, de grote verschillen tussen beide onderdelen van de financiële sector een verschil in toezichtstructuur noodzakelijk maken¹⁰.

Met de liberalisatie van het structuurbeleid is de situatie in Nederland vrijwel gelijkgetrokken aan de situatie in de andere EG-landen. Een belangrijk concurrentienadeel – dat bij de vrijmaking van de Europese markt nog zwaarder zou wege – is hiermee weggenomen.

In Europees verband zijn de institutionele wijzigingen evident. Zowel de realisatie van de interne markt als de gevolgen van de specifieke regelgeving voor de bancaire sector zijn in velerlei verband reeds uitvoerig besproken¹¹. Hier wordt dan ook volstaan met de constatering dat de totstandkoming van de interne markt eind 1992 in grote mate tot strategische heroverwegingen zal leiden; een proces dat zich overigens al geruime tijd aan het voltrekken is.

Voor de bancaire sector is ook de internationale samenwerking in BIS-verband van groot belang. Het betreft hierbij met name de werkzaamheden van het Committee on Banking Supervision, onder voorzitterschap van DNB-directeur mr. H.J. Muller¹². De werkzaamheden van deze commissie hebben betrekking op internationale afspraken tussen toezichhouders inzake het toezicht op de bancaire sector¹³. Hierdoor worden de gelijke concurrentievoorwaarden, welke resulteren uit de EG-richtlijnen, voor een gedeelte – het bedrijfseconomische toezicht – op een meer mondiale schaal gebracht. Deze globalisering beperkt zich overigens

niet tot de G-10-landen die participeren in het comité. Ten eerste sluiten veel landen zich vrijwillig aan bij de bereikte akkoorden van de G-10¹⁴. Ten tweede geldt dat de bereikte resultaten worden ingebracht in de tweejaarlijkse conferentie van toezichhouders, de International Conference on Banking Supervision (ICBS). In het najaar van 1990 heeft deze ICBS voor het laatst plaatsgevonden.

Door het Committee on Banking Supervision wordt momenteel overleg gevoerd met de International Organisation of Securities Commissions (IOSCO). De doelstelling hierbij is te komen tot afspraken over de wijze waarop toezicht moet worden uitgeoefend op internationaal opererende financiële instellingen, welke zowel bancaire als effectendinsten verrichten.

Als laatste belangrijke institutionele wijziging geldt de nog lopende Uruguay-ronde van de GATT-onderhandelingen¹⁵. Binnen deze zeer ambitieus opgezette onderhandelingsronde, maakt de dienstensector één van de vijftien onderhandelingsdossiers uit. Het uiteindelijk doel is een zogenaamd 'General Agreement on Trade in Services' (GATS). Het GATS is bedoeld als een raamwerk voor de liberalisatie van de internationale handel in diensten. Hoe belangrijk deze exercitie kan zijn voor het Nederlandse bankwezen, bleek uit een enquête van het Ministerie van Economische Zaken uit 1987 en begin 1988. De Nederlandse bancaire sector meldde hier bijna duizend knellende belemmeringen in diverse landen buiten de EG. Het betrof niet zozeer traceerbare belemmeringen door regelgeving, doch feitelijk ervaren belemmeringen bij de uitoefening van de buitenlandse activiteiten; de duizend belemmeringen vormen slechts een topje van de ijsberg.

Tegen het licht van bovenstaande institutionele wijzigingen speelt zich in het bankwezen een proces van strategische heroriëntatie af. De zwakte punten worden aangepast, de sterke uitgebouwd.

Sterkte/zwakte-analyse¹⁶

In deze paragraaf wordt een aantal aspecten van het Nederlandse bankwezen besproken, waarbij een zodanige volgorde is gehanteerd dat sprake is van een oplopende reeks; van zwakte punten naar sterke aspecten. Aange-

9. P. Cecchini, *Alles op alles voor Europa, de uitdaging 1992*, 1990, blz. 91.

10. Recentelijk is tussen DNB en de Verzekeringskamer een protocol overeengekomen. Dit protocol regelt de samenwerking tussen beide toezichhouders in geval van samenwerkingsverbanden van banken en verzekeraars. Bron: 20 884 Handelingen II, 1989-1990, structuurbeleid; Kamerstukken II 1988-1989, 20 800 1xB nr. 61; Kamerstukken II 1989-1990, 20 300 1xB nr. 11.

11. Zie onder andere R.J.H. Smits, *Banking regulation in a European perspective*, in: *Legal issues of European integration*, nr. 1989, blz. 61-87 en P.A.A.M. Cornet, *Issues in banking supervision and regulation from the perspective of a banking supervisor*, DNB overdrukkenreeks, nr. 251, 1990.

12. Zie voor een recent overzicht van de werkzaamheden van dit Comité: *Basle Committee on banking supervision: international developments in banking supervision*, Report nr. 7, Bazel, september 1990.

13. De totstandkoming van het Concordaat in 1986, het solvabiliteitsakkoord in 1988, de voortgaande werkzaamheden om te komen tot een akkoord inzake marktrisico's en het voornemen voor een aanbeveling voor grote posten, zijn de belangrijkste werkzaamheden van het Comité.

14. Voorbeelden hiervan zijn voor het solvabiliteitsakkoord, Australië, Oostenrijk, Israël, Nieuw-Zeeland, de Golfstaten en vele off-shore centra, DNB, *Jaarverslag 1989*, blz. 125.

15. Zie voor een meer algemene bespreking van de GATT-onderhandelingen A. Basoski, *Bedrijfsleven maakt zich op voor GATT-finale*, *Management Team*, nr. 16, 8 oktober 1990, blz. 47-55.

16. Deze paragraaf is mede gebaseerd op NVB, op.cit., september 1990; en Amro-bank, *Het Nederlands bankwezen*, Amro Belegingsresearch, oktober 1990.

Tabel 1. Kerncijfers Nederlands bankwezen^a (cijfers 1989)

	Nederlandse banken	Buitenlandse banken ^b
Aantal	46	43
Aandeel totale activa (%)	85,4	14,6
Aandeel buitenlands bedrijf (%)	72,6	27,4
Aandeel interbancaire kredietverlening (%)	68	32

a. Cijfers voor de groep algemene banken (inclusief Postbank) en Rabobank.

b. Gedefinieerd als banken met een buitenlands belang van 50% of meer. Bron: DNB, eigen berekeningen.

geven aan dat het Nederlandse bankwezen ruimschoots aan de gestelde normen voldoet en in een gunstige uitgangspositie de verdere internationalisering van het bankwezen tegemoet gaat²⁸.

De efficiency van het Nederlandse bankwezen is, zoals blijkt uit de hiervoor besproken cijfers van het Cecchini-rapport, zonder meer een sterke kant van de sector.

Strategische heroriëntatie

Versneld door de bovengenoemde institutionele wijzigingen en gericht op het wegwerken van de zwakke punten en uitbouw van de sterke aspecten, vindt in de Nederlandse bancaire sector een duidelijk proces van herstructurering plaats. De vormen van herstructurering zijn weliswaar zeer divers, maar worden voor een groot deel gekenmerkt door een zodanige systematiek dat sprake is van schaalvergroting. Gelet op de vergroting van de thuishmarkt, door de realisatie van de interne markt, is dit een logische stap. De belangrijkste uitzondering op de schaalvergroting, is de

---

Tabel 2. Heroriëntatie Nederlands bankwezen

Interbancaire samenwerking

- Samenwerkingsverband Bank der Bondsspaarbanken met een aantal Europese spaarbanken, onder andere met een gezamenlijk beleggingsfonds.
- Samenwerking Rabobank en Banco Popular Espagnol (Spanje).
- Samenwerking Rabobank en Credit Agricole (Frankrijk).
- F. van Lanschot wordt een bijna volledige dochter van National Westminster (in plaats van 2 bancaire grootaandeelhouders).
- Van der Hoop Offers wordt overgenomen door de Kredietbank (België).
- Fusie NMB en Postbank.
- Fusie ABN en Amrobank.

Samenwerking banken en verzekeraars

- Fusie Verenigde Spaarbank en AMEV (en vervolgens fusie AMEV/VSB met AG Groupe (België)).
- Centrale Volksbank, Algemene Spaarbank voor Nederland, Hollandse Koopmansbank, fuseren met 2 verzekeringsmaatschappijen.
- Rabobank verwerft een meerderheidsdeelneming in Interpolis.
- De aangekondigde fusie NMB Postbank Groep en Nationale Nederlanden.

Samenwerking banken en andere financiële instellingen

- Pierson, Heldring & Pierson neemt David Morgan Futures over.
- NIB neemt een meerderheidsdeelneming in Sneeker en Strating.
- Samenwerking Rabobank en Robeco.

Herstructurerings-activiteiten

- Reorganisatie Banque Paribas Nederland, sterkere concentratie op specifieke producten en marktsegmenten.
- Reorganisatie Bank Mees & Hope, sterkere concentratie op specifieke producten en marktsegmenten.

Bron: mede gebaseerd op NVB, Europa 1992 en de Nederlandse bancaire sector.

herstructurering gericht op specialisatie, zoals beoogd door onder andere Banque Paribas en Van Haften & Co.

Een (niet uitputtend) overzicht van verschillende samenwerkingsverbanden is weergegeven in tabel 2.

Uit de grote diversiteit in de opsomming van samenwerkingsverbanden blijkt dat geen eenduidig recept is te geven voor het antwoord op de grote veranderingen. Het Nederlandse bankwezen kenmerkt zich door de zeer grote mate van verscheidenheid. Niet alleen is het hierdoor vrijwel onmogelijk om over de sterke en zwakke punten te spreken, ook geldt, mutatis mutandis, dat geen standaardoplossingen voor de institutionele wijzigingen zijn aan te geven. De heroriëntatie in het kader van de individuele sterkte/zwakte-analyse van een bank dient 'maatkleiding' te zijn.

Voor de toekomstige herstructureringen in de Nederlandse bancaire sector kunnen dan ook slechts enkele algemene uitspraken worden gedaan. Het zal duidelijk zijn dat noch binnen Europa, noch binnen Nederland plaats is om alle bestaande banken te laten evolueren tot banken die met een volledig productenpakket de volledige EG bestrijken. De individuele banken zullen een keuze dienen te maken op basis van onder andere hun eigen huidige produkt/markt-combinatie, de sterkte/zwakte-analyse en de mogelijkheden geboden door de institutionele wijzigingen. Interessant in deze is de gedachte die is ontwikkeld in de hiervoor genoemde studie, uitgevoerd in opdracht van de NVB. Hierin wordt geconcludeerd dat de enige produkt/markt-combinaties met goede overlevingskansen een smal productenpakket op EG-niveau en een breed productenpakket op regionaal, nationaal of EG-niveau zijn²⁹.

Wensenlijst

Wanneer de hierboven geanalyseerde zwakke kanten van het Nederlandse bankwezen worden gecombineerd met de te verwachten gevolgen van de genoemde institutionele wijzigingen, dan resulteert een – zeker niet uitputtende – lijst met gewenste punten voor enigerlei gezamenlijke actie; actiepunten die deels op het terrein van de overheid liggen en deels de verantwoordelijkheid zijn van de bancaire (of financiële) sector zelf. De volgende actiepunten zijn te onderscheiden.

Gelijke concurrentievoorwaarden

De implementatie van EG- en overige internationale regelgeving in de Nederlandse wetgeving dient zodanig te geschieden, dat werkelijk sprake is van gelijke concurrentievoorwaarden (level playing field) ten opzichte van het buitenland. Dit betekent dat de toezichhoudende autoriteiten zeer grote terughoudendheid dienen te betrachten bij het gebruik maken van de vrijheden die in de internationale regelgeving zijn vastgelegd. Immers, stringenter toezicht voor de Nederlandse banken ten opzichte van buitenlandse concurrenten en van binnenlandse niet-banken die op dezelfde – Nederlandse – markt actief zijn, levert een concurrentienadeel op dat zeer grote gevolgen kan hebben.

Een ander aspect is, dat duidelijkheid in de regelgeving – door volledige aansluiting bij de internationale regelgeving – prioriteit verdient boven fine tuning.

---

28. De conclusies in NVB, op. cit., september 1990, zijn minder positief. De oorzaak hiervan is dat deze cijfers – voor de vergelijkbaarheid – zijn gebaseerd op de verhouding tussen enerzijds uitsluitend kapitaal en reserves en anderzijds het ongewogen balanstotaal.

29. NVB, op. cit., september 1990, blz. 142.

Een voorbeeld van beide aspecten is het structuurbeleid, artikel 25 van de Wet toezicht Kredietwezen. De huidige regeling in Nederland laat slechts deelnemingen toe tot 5% van het vermogen van het betrokken bedrijf, tenzij toestemming wordt gegeven via een 'verklaring van geen bezwaar'³⁰. De EG daarentegen – art. 12 in de tweede Coördineringsrichtlijn – stelt, zonder de mogelijkheid van ontheffing, een limiet van 15% van het eigen vermogen van de bank. Primair geldt dat de te kiezen systematiek in Nederland niet strikter mag zijn dan de EG-regelgeving. Daarnaast geldt dat, mits sprake is van een adequate overgangsregeling voor huidige deelnemingen, de winst aan duidelijkheid bij het hanteren van de EG-regel te prefereren is boven het op diffuse wijze 'oprekken' van de huidige systematiek³¹.

Non-discriminatoire internationale regelgeving

De wensenlijst richt zich in deze op enerzijds de EG-regelgeving en anderzijds de Amerikaanse regelgeving.

Voor de EG geldt dat bij de onderhandelingen over de uiterst complexe regelgeving af en toe vormen van discriminatie ontstaan. Het betreft hier een discriminerende behandeling van specifieke sectoren of bedrijven uit een andere lidstaat, als gevolg van de EG-regelgeving en niet door de implementatie ervan in de nationale wetgeving. Effectenafdelingen binnen een bank bij voorbeeld vallen grosso modo buiten de richtlijn voor beleggingsdiensten. Dit geldt niet voor – volledig gecontroleerde en meegeconsolideerde – effectendochters van banken. Hierdoor ontstaan verschillen in toezicht³². Een voorbeeld van discriminatie van bedrijven uit een andere lidstaat is het voorstel van onder andere de Franse overheid de vrijheid van dienstverlening (het zogenaamde Europese paspoort) in de richtlijn voor beleggingsdiensten te beperken tot handel via de georganiseerde markten.

De Amerikaanse regelgeving legt aan het bankwezen beperkingen op uit hoofde van de Glass Steagall Act, de Bank Holding Company Act en het verbod op 'interstate banking'. Deze regels kunnen ook de mogelijke activiteiten in de EG beperken. Een recent voorbeeld hiervan is dat de Federal Reserve Board de NMB Postbank Groep en Nationale Nederlanden weliswaar toestemming heeft verleend voor continuering van de beide activiteiten in de VS, doch dit slechts onder specifieke voorwaarden heeft gedaan. Een herziening van deze – verouderde, en door het discretionaire beleid van de Fed uitgeholde – wetten is gewenst.

Slagen GATT-onderhandelingen

De doelstellingen van het dossier in de GATT-onderhandelingen worden grotendeels onderschreven door het Nederlands bankwezen. De enige kritische kanttekening die bij de voorgenomen GATS is geplaatst, is de noodzaak tot duidelijke participatie van de toezichthoudende autoriteiten in het overleg van de handelsministeries over daadwerkelijke liberalisering.

Het zou dan ook spijtig zijn als het realiseren van de GATS wordt verhinderd door politieke problemen met de andere dossiers (bij voorbeeld landbouw) in de Uruguayronde.

Andere actiepunten

Actiepunten die in het verleden reeds door de Initiatiefgroep Amsterdam als Internationaal Financieel Centrum en/of recent in de nota *Economie met open grenzen* van het Ministerie van Economische Zaken zijn aangegeven zijn:

- verbetering fiscaal klimaat in de persoonlijke sfeer;
- verdere uitbouw van de telecommunicatievoorzieningen;
- aantrekken internationale financiële organisaties (zoals bij voorbeeld gerealiseerd met het Wereldgrondstoffen-

fonds en wellicht nog te realiseren met de Europese centrale bank.);

- voldoende aanbod aan scholing.

Dit laatste punt is overigens een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de overheid en de financiële sector; de financiële sector heeft hieraan recentelijk met de oprichting van het European Finance Institute een belangrijke bijdrage geleverd.

Dat de lijst van actiepunten niet uitsluitend is gericht tot de overheid, blijkt uit de 'oproep tot actie' van de initiatiefgroep AIFC uit 1989. Van de 23 onderscheiden initiatieven, zijn er slechts twee specifiek gericht tot de overheid³³. Aan de overige initiatieven dient door de sector zelf vorm te worden gegeven (al dan niet in samenwerking met de overheid). Dat de financiële sector niet stilzit, moge blijken uit de resultaten die sinds de oproep zijn geboekt. Naast de reeds genoemde afschaffing van de beursbelasting en de oprichting van het European Finance Institute is onder andere het volgende bereikt:³⁴

- 'fixed settlement procedure' (februari 1990);
- verlenging handelsuren voor obligaties en futures (september 1989);
- afschaffing vaste commissie bij beurstransacties (juli 1990);
- vergroten transparantie beurshandel door rapportage van buitenlandse intermediaires (juli 1990);
- creatie 'open order book' (juli 1990).

Als afsluiting geldt dat bovenstaande verlanglijst weliswaar van groot belang is voor de bancaire sector in Nederland, doch geenszins voldoende. De werkelijk belangrijke wijzigingen zullen te allen tijde vanuit de individuele banken zelf moeten komen en kunnen nimmer door de omgeving worden aangereikt.

Jeroen de Leeuw

30. De hier beschreven regeling geldt uitsluitend voor bancaire deelnemingen buiten de verzekeringssector. Voor wat betreft de Nederlandse situatie geldt tevens nog afwijkende regelgeving met betrekking tot middelgrote en kleine bedrijven (het z.g. participatiebeleid).

31. De implementatie van de 2e EG-Coördineringsrichtlijn in de Nederlandse wetgeving, i.c. de herziening van de WTK, dient voor 1 januari 1993 te geschieden.

32. Voor de banken en hun 'effectenafdelingen' geldt immers slechts een beperkt aantal artikelen van deze richtlijn (nu nog een concept-richtlijn). Met name de zeer belangrijke keuze van solvabiliteitsbelasting voor marktrisico's, die is geregeld in de aan de beleggingsdiensten richtlijn gekoppelde 'Capital Adequacy Directive', valt hierdoor weg voor deze beleggingsdochters.

33. Dit betreft de gerealiseerde afschaffing van de beursbelasting (1 juli 1990) en de oproep tot de bouw van luxe huurwoningen en appartementen in Amsterdam. AIFC, 1989.

34. AIFC, *Financial gateway to Europe*, september 1990, blz. 8.